

Міністерство культури України
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Білоруський державний університет культури і мистецтв

МАТЕРІАЛИ

II МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

*Особливості роботи хореографа
в сучасному соціокультурному
просторі*

19 травня 2017 р.

Київ – Мінськ – 2017

Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі: Зб. матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, [упор. В. С. Нечитайло], Київ 19 травня 2017 р. – К. : НАКККіМ, 2017. – 240 с.

Збірник містить матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі», проведеної Національною академією керівних кадрів культури і мистецтв 19 травня 2017 р. До збірника увійшли статті двох секцій: «Історія та теорія хореографічного мистецтва», та «Хореографічна педагогіка».

Редакційна колегія:

Чернець В. Г. – ректор Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор філософії, професор, заслужений працівник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, академік Академії наук вищої освіти України (*голова редколегії*); **Іванов С. В.** – перший проректор з науково-педагогічної роботи, доктор хімічних наук, професор, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки та Республіканської премії ім. М. Островського в галузі науки і техніки (*заст. голови редколегії*); **Литвин С. Х.** – проректор з наукової роботи і міжнародних зв'язків Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор історичних наук, професор; **Добровольська В. В.** – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, член-кореспондент Академії наук вищої освіти України, вчений секретар Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв; **Кулиняк М. А.** – директор Інституту сучасного мистецтва Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, кандидат мистецтвознавства; **Вантух М. М.** – завідувач кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, професор, народний артист України, Герой України, академік Національної академії мистецтв України; **Корисько Н. М.** – доцент, заступник завідувача кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, заслужений працівник культури України; **Забредовський С.Г.** – професор кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, кандидат педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України; **Підлипська А. М.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, заступник декана факультету хореографічного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв; **Карчевская Н. В.** – кандидат искусствоведения, доцент кафедри хореографии Белорусского государственного университета культуры и искусств; **Степелях А. М.** – кандидат искусствоведения, доцент кафедри менеджмента СКД Белорусского государственного университета культуры и искусств; **Станіславська К. І.** – доктор мистецтвознавства, професор, член Національної спілки театральних діячів України, професор кафедри сценічного та аудіовізуального мистецтва Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв; **Погребняк Г. П.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, професор Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв; **Медвідь Т. А.** – кандидат мистецтвознавства, завідувач кафедри хореографії Інституту мистецтв Київського Університету імені Бориса Грінченка; **Нечитайло В. С.** – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Автори статей відповідають за достовірність і вірогідність викладеного матеріалу, за належність поданого матеріалу їм особисто, за правильне цитування джерел та посилання на них. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

НАКККіМ, 2017
Автори, 2017

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Афоніна О. С. АЛЮЗІЇ, РЕМНІСЦЕНЦІЇ, ПАСТІШ ЯК ПРИЙОМИ «ПОДВІЙНОГО КОДУВАННЯ» У ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ	7
Підлипська А. М. ТАНЦЮВАЛЬНІ ЖУРНАЛИ ТА КРИТИКА ХОРЕОГРАФІЇ	12
Василишина Н. А. РОМАНТИЗМ ЯК СТИЛЬ ЕПОХИ	15
ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА	
Карчевская Н. В. МАЛЫЕ ХОРЕОГРАФИЧЕСКИЕ ФОРМЫ В ТВОРЧЕСТВЕ ВАЛЕНТИНА ЕЛИЗАРЬЕВА	21
Медвідь Т. А. ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ОБРАЗІВ БАЛЕТМЕЙСТЕРАМИ СУЧАСНОСТІ	24
Нечитайло В. С. НАРОДНЕ ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ РЕПРЕЗЕНТАНТ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ	29
Погребняк Г. П. ЕЛЕМЕНТИ АВТОБІОГРАФІЗМУ В КІНО	32
Степелях А. М. ТАНЕЦ КАК ВЫРАЗИТЕЛЬНОЕ СРЕДСТВО ДРАМАТИЧЕСКОГО СПЕКТАКЛЯ	37
Шалана С. В. ЮНИШАВН – ПЕРША ПРОФЕСІЙНА АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ MODERN	41
Коновальчик И. В. КЛЮЧЕВЫЙ ВЕКТОР РЕПРЕЗЕНТАЦИИ ЖЕНСКОГО ОБРАЗА ПЕРВОЙ ТРЕТИ XX СТОЛЕТИЯ И ЕГО ОТРАЖЕНИЕ В БЕЛОРУССКОМ НАРОДНО-СЦЕНИЧЕСКОМ ТАНЦЕ	46
Копієвський О. Д. ДЖИРІЛІА ВИВЧЕННЯ ГРУЗИНСЬКОГО НАРОДНОГО ТАНЦЮ	49
Підлипський А. І. НАРОДНІ ТАНЦІ ЦИКЛУ КАЛЕНДАРНО-РІЧНОЇ ОБРЯДОВОСТІ НА ТЕРНОПІЛЬщинІ	53
Лан Славі ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ЭКСТРИСИСИОНИЗМА В ХОРЕОГРАФИЧЕСКОМ ИСКУССТВЕ	56
Грибницька С. А. ІСОНІТІ «КЛАСИЧКА» В МУЗИКАЛЬНОМУ І ХОРЕОГРАФІЧНОМУ ІСКУССТВІ	59

Камін В. О. САМОСТІЙНА РОБОТА – ШЛЯХ ДО МАЙСТЕРНОСТІ БАЛЕТМЕЙСТЕРА	18
Шумілова В. В. ВІПЛИВ РЕФОРМАТОРСЬКИХ ПОШУКІВ МИХАЙЛА ФОКІНА НА РОЗВИТОК ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА	18
Климчук Л. М. ПСИХОФІЗИЧНІ ФАКТОРИ ВІДТВОРЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО ТАНЦЮВАЛЬНОГО РУХУ	19
Савченко Л. О. ЄДНІСТЬ МУЗИКИ І ХОРЕОГРАФІЇ У СТВОРЕННІ ХУДОЖНІХ ФОРМ	19
Терешенко Н. В. БАЛЬНІ ТАНЦІ ЯК СПОРТИВНО-ЕСТЕТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС	20
Грек В. А. ДИХАННЯ ЯК РУШІЙ ПОДАЛЬШОЇ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ТАНЦІВНИКА	20
Лащенко Г. Д. БАЛЕТНА ПОСТАВА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПЛАСТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-ХОРЕОГРАФІВ	20
Атаманюк К. О. МЕТОДИКА КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ АГРИПІНИ ЯКІВНИ ВАГАНОВОЇ ЯК ОСНОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАЛЕТМЕЙСТЕРА ХХ СТОЛІТТЯ БЕРЕЗОВОЇ ГАЛИНИ ОЛЕКСІВНИ	21
Белоусова С. В. ТВОРЧА І ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕНРИКО ЧЕКЕТТИ	21
Брошняк С. С. ВИХОВАННЯ МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНИМИ ІГРАМИ ДІТЕЙ ВІКОМ ВІД 2-ох ДО 6-ти РОКІВ	21
Вовк С. В. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ З ДІТЯЧИМИ ХОРЕОГРАФІЧНИМИ КОЛЕКТИВАМИ	22
Горкуша Я. І. АКТУАЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ АЗІВ ХОРЕОГРАФІЇ СПОРТСМЕНАМИ	22
Лисюк В. С. РОЗВИТОК ХОРЕОГРАФІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	23
Невмивана І. А. ВИХОВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА	23
Нечай В. В. ВИХОВНА РОЛЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА	23

*Грек Володимир Анатолійович,
викладач кафедри хореографії
Київського університету імені Бориса Грінченка,
(м. Київ, Україна)*

ДИХАННЯ ЯК РУШІЙ ПОДАЛЬШОЇ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ТАНЦІВНИКА

Анотація: У статті визначається важливість процесу дихання в системі професійної підготовки хореографа. Зосереджується увага на диханні як інструментарії в системі хореографічної освіти. Аналізується бачення практиків, що вивчали дане питання. Доводиться необхідність поглибленого вивчення принципу дихання, його техніки з метою використання результатів дослідження на практиці.

Ключові слова: дихання, танцівник, хореографія, вдих, видих, творча активність, витривалість.

Дихання – невід’ємна складова існування живого організму. Воно є природним процесом, котрий відбувається підсвідомо. Проте при виконанні певних дій, що супроводжуються підвищеною фізичною активністю, виникає необхідність контролювати цей процес, розуміючи при цьому його важливість.

Мета даної статті: Дослідити дихання як невід’ємну складову хореографічної діяльності; вивчити та з’ясувати вплив процесу дихання на функції людського організму; проаналізувати погляди різних науковців щодо вивчення цього питання.

Проблематика дихання в системі хореографічної освіти, від початкової до вищої ланки, ставить перед собою актуальність дослідження даного питання та шляхів його вирішення. Хореографічне мистецтво – мистецтво дії, що потребує від виконавця рухливої діяльності, виконання певних вправ, котрі можливі за умов фізичної витривалості людини. Фізичне навантаження на людський організм, безумовно, викликає втому. Втома, своєю чергою, знижує якість роботи. Питання актуальності процесу втоми в хореографії порушувалось давно. Вважалось, що правильним було розподіляти навантаження рухів так, щоб танцівник міг його **виконати**. При цьому гіперемія шкіри обличчя та активне потовиділення є **такими** самими природними процесами, як і прискорене дихання, що зумовлене постійним процесом руху тіла танцівника.

З часом ця думка змінювалась, оскільки хореографія збагачувалась новими елементами, **тим самим** вимагаючи від танцівника більшої напруги і, як наслідок, індивідуального підходу до процесу вдиху та видиху. Отже, що таке дихання для організму людини? Як зазначав В. М. Кирилук, «Дихання – це складний фізіологічний процес, який **включає в себе:** вентиляцію легень – обмін кисню і вуглекислого газу між легеневим (альвеолярним) повітрям і повітрям атмосфери; легеневе (зовнішнє) дихання – обмін кисню і вуглекислоти між легеневим повітрям і кров’ю легневих капілярів; **перенесення** кисню від легень до тканини і вуглекислоти від тканин до легень; внутрішнє (тканинне) дихання і обмін газів між кров’ю і тканинами» [1, 25].

Як відомо, **кисень** входить до складу повітря, яким ми дихаємо. Він може проникати **через шкіру** в невеликій кількості, проте об’єму цього запасу недостатньо для підтримання життєдіяльності організму. Основною характеристикою дихання людини є процес вдиху та видиху, що забезпечує організм киснем, пози-

тивно впливаючи на всі функції центральної нервової системи. В хореографічній залі більшість виконавців дихають грудною клітиною, у результаті чого легкі працюють лише на третину потенційного об'єму. Зрозуміло, що таке дихання одразу призводить до браку енергії, оскільки організму не вистачає кисню. У відношенні від організм прискорює частоту цього процесу, збільшуючи серцевий ритм, в результаті чого прискорюється серцебиття, а це вже є певним стресом для організму. Як наслідок виникають швидка втомлюваність та брак сил та енергії.

Правильне дихання забезпечує якість робочого процесу, зменшує втомленість танцівника, позитивно впливає на творчу активність людини. В дослідженні особливостей трифазного дихання Є. А. Лук'янова виділяє такі фази цього процесу: 1. Видих через зімкнуті губи; 2. Пауза; 3. Легкий вдих через ніс [2, 9].

Видих створює процес очищення легеневого альвеол, пауза показує, наскільки потрібно вдихнути, а вдих заповнює легені достатньою кількістю кисню. Дихання повинне здійснюватися через ніс. Часто при виконанні рухів танцівника тиснотного характеру танцівники починають дихати через рот, що, своєю чергою, негативно впливає на загальний стан здоров'я, веде до пересихання слизової ротової порожнини та захворювань дихальної системи.

Тенденції розвитку сучасних форм у хореографії вимагають від танцівників та постановників нового підходу до бачення танцю в цілому, нових пластичних форм, проте незмінними залишаються базові знання про тіло людини, її здатність та продуктивність. Збагачуючись новими формами, сучасний танець вимагає виконавця нових технічних можливостей, нового відчуття свого тіла та розуміння його зсередини. В хореографії з'являються рухи, що виконуються в різних темпальних рівнях, доповнюються постійними перекатами, перетіканням. Звертаючи увагу на те, що рух зароджується всередині тіла, і подих наповнює цей рух, вивчаючи його далі. Насиченість рухами з йоги, що в більшості засновані на диханні, також знайшла своє місце в пластичних формах сучасного хореографічного мистецтва. Окрім вищезазначеного, своїм процесом дихання впливає на структуру руху, змінює його динамічне забарвлення, візуальність сприйняття та характером та зовнішніми характеристиками.

Під час процесу дихання метроритмічна структура також формує текстуру руху та залежить від пауз, акцентованого вдиху чи видиху, його ритми та об'єму. Ритмічна складова вдиху та видиху забезпечується гармонічним поєднанням дихання та фізичної напруги під час виконання рухів. Головним у цьому є системний, усвідомлений підхід до цього процесу, навчати правильно та вільно дихати.

Вивчаючи коло питань, пов'язаних із правильним диханням у хореографії, не зайвим буде проаналізувати бачення різних науковців, що працювали над вивченням цього питання. Так, О. Я. Попова розробила в хореографічній системі правильного дихання, котру почали застосовувати від 1932 року. У 1950 році на Всесоюзній хореографічній конференції цю систему було схвалено, вона застосовується в хореографічній освіті і понині, хоча останнім часом деякі її дозмінювались, оскільки мала відповідати сучасним вимогам розвитку хореографії.

О. М. Стрельнікова пропонує робити контрастне дихання, що суперечить природності цього процесу (замість видиху – вдих). Ці вправи, на перший погляд здавалися складними та незвичними, проте ставали доступними кожному в результаті певного тренувального процесу. Наслідки роботи цієї техніки дихання

безумовно, мають свої позитивні напрацювання. Так, за допомогою деяких вправ, що виконувались при стисканні грудної клітини на вдиху, вдавалось зупинити такі хвороби, як хронічний бронхіт, задишку, бронхіальну астму та навіть заїкання. Даний принцип використовується хореографами як техніка контрастного дихання.

Навчальний посібник Є. А. Лук'янова «Дихання в хореографії» [2] розкриває техніку трифазного дихання з поступовим, поетапним підходом до опанування цієї дихальної системи. В даному навчальному посібнику виділено основні етапи освоєння процесу дихання, що були умовно розподілені на чотири роки навчання.

Таким чином, проаналізувавши наукові роботи, що були розглянуті вище, можна чітко визначити підхід до освоєння техніки дихання не лише з медичної точки зору, а й виділити важливі фактори цього процесу в системі підготовки танцівника різного рівня.

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновки, що питання дихання в хореографії має важливе місце не лише як рушій подальшої творчої активності танцівника, а й як інструментарій, що в правильно підбраній системі дасть змогу виконати ряд завдань, котрі є важливими в хореографічній діяльності, а саме: зниження рівня втомлюваності, підвищення зосередженості, зняття м'язових та емоційних зажимів, позитивний вплив на емоційне забарвлення та внутрішній емоційний стан, свобода рухів, відчуття партнера, відчуття сценічного простору. Це питання потребує подальшого розгляду та поглибленого вивчення, що в майбутньому сформує нову методичну основу для студентів спеціалізованих навчальних закладів, із зазначенням основних технічних складових процесу дихання в системі розвитку сучасного хореографічного мистецтва.

Література:

1. Кирилук В. М. Дихання в хореографії / В. М. Кирилук. – К.: ДАККіІМ, 2009. – 160 с.
2. Лукьянова Е. А. Дыхание в хореографии. – Учебное пособие для высших и средних учебных заведений искусства и культуры / Е. А. Лукьянова. – М.: Искусство, 1979. – 186 с.
3. Кочеткова И. Н. Парадоксальная гимнастика Стрельниковой / И. Н. Кочеткова. – М.: Советский спорт, 1989. – 32 с.
4. Козлов В. В. Свободное дыхание. Методические указания / В. В. Козлов. – М.: Издательство Московского трансперсонального центра, 1993. – 112 с.

Грек Владимир Анатольевич,
(Украина)

ДЫХАНИЕ КАК ДВИГАТЕЛЬ ДАЛЬНЕЙШЕЙ ТВОРЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ ТАНЦОВЩИКА

Аннотация: В статье определяется важность процесса дыхания в системе профессиональной подготовки хореографа. Акцентируется внимание на дыхании как инструментарии в системе хореографического образования. Анализируется видение практиков, которые изучали данный вопрос. Доказывается необходимость углубленного изучения принципа дыхания, его техники с целью использования результатов исследований на практике.

Ключевые слова: дыхание, танцовщик, хореография, вдох, выдох, творческая активность, выносливость.

Грек Volodymyr,
(Ukraine)

BREATHING CYCLE AS AN ACTIVATOR IN FUTURE CREATIVE ACTIVITY OF A CHOREOGRAPHER

Annotation: The article defines the importance of the breathing process in the professional training system of a choreographer. The emphasis is made on breathing process as a decisive tool in the system of choreographic education. The opinions of the practitioners who studied this issue is analyzed. The necessity of in-depth study of breathing principles and techniques and using the results of research in teaching practice, is proved.

Key words: breathing, dancer, choreography, inhalation, exhalation, creative activity, endurance.

